

Dr. József L.

799/1

A M. KIR. FERENCZ JÓZSEF-TUDOMÁNYEGYETEM
AZ 1928/29. TANÉVBEN.

BESZÁMOLÓ BESZÉD,

MELYET

A SZEGEDI M. KIR. FERENCZ JÓZSEF-TUDOMÁNYEGYETEM
1929. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 29-IKI ÜNNEPI KÖZGYÜLÉSÉN

MONDOTT

DR. DÉZSI LAJOS

EGYETEMI NY. R. TANÁR, A M. KIR. FERENCZ JÓZSEF-
TUDOMÁNYEGYETEM 1928/29-IK ÉVI RECTOR MAGNIFICUSA.

S Z E G E D,
1929.

SZTE Egyetemi Könyvtár

J000760951

Magnifice Rector!
Tekintetes Egyetemi Tanács!
Igen Tisztelt Ünnepi Közgyűlés!
Nemes Tanulóifjúság!

Mindenekelőtt mély tisztelettel üdvözlöm kedves Vendégeinket, akik megjelenésükkel Egyetemünket megtisztelték, hogy ezáltal nemcsak bensőséges ünnepünk fényét emeljék, hanem Egyetemünk iránt való meleg érdeklődésüknek és velünk együttérzésüknek is kifejezést adjanak. Üdvözlöm a Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Miniszterium Egyetemi ügyosztálya képviselőjében megjelent *Dr. Mártonffy Károly* miniszteri titkár úr Ő Nagyságát; a Budapesti Királyi Pázmány Péter Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kara képviselőjében megjelent gróf *Teleki Pál* dékán úr Ő Nagyméltóságát; *Dr. vitéz Szabó Géza* városi tanácsos úr Ő Nagyságát, mint Szeged szabad királyi város képviselőjét, az egyházi, polgári és katonai főhatóságok illusztris képviselőit.

Üdvözlöm Méltóságos *Dr. Szandtner Pál* és *Dr. Moór Gyula* budapesti egy. ny. r. tanártársainkat, akik hozzánk való szeretetteljes ragaszkodásukat avval is kifejezésre juttatják, hogy ünnepélyünkön megjelentek. A debreceni Tisza István egyetem a következő üdvözlő sürgönyt küldte: „Tanévnyitási ünnepély alkalmából személyes megjelenésben akadályozva lévén, ez úton tolmácsolom Méltóságod és az Egyetemi Tanács előtt Tisza-Egyetemünk jókívánatait Isten áldását kérve az Egyetem ez évi munkájára. Csánki Benjámin rector.“ A pécsi Erzsébet-Tudományegyetem

- üdvözlő sürgönye: „Tanévmegnyitó ünnepélyen személyes megjelenésben való akadályoztatásunk miatt ez úton van szerencsém tolmácsolni a pécsi Erzsébet-Tudományegyetem üdvözlését és jókívánságait. Weszely rector.“

Üdvözlöm a méltóságos professzor urakat és a tan-személyzetet, nagyrabecsült kollégáimat; üdvözlöm Hazánk és Egyetemünk jövőbeli reményét, a szeretett ifjúságot és evvel a M. Kir. Ferencz József-Tudományegyetem ünnepi közgyűlését megnyitom.

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Költői szépségű és egyszerűségében megható az a jelenet az Aeneisben, amikor a bujdosó és hazát kereső Aeneas a kiállott nagy vihar, halálos veszedelem és aggodalom után megszámlálja megmaradt kis csapatát s így vigasztalja a vele szenvedésben és balsorsban híven kitartó embereit: „Bajtársaim! Mert hiszen ezelőtt is bajlátók voltunk! Nagyobb bajt is átszenvedtünk mi már; ezeknek is majd csak végét szakasztja az Isten! A Scylla örvöngő dühe s a bentdübörgő sziklák között áthaladtatok s a Kyklopsok szikladarabjait is megtapasztaltatok! Szedjétek össze magatokat s félre a komor kislelkűséggel! Talán még valamikor jól is esik visszaemlékezni mindezekre! Forsan et haec olim meminisse juvabit!“

A mi Egyetemünk is nagy vihart állott ki, mikor otthonából kiűzték s szorgalmas munkásait szélnek eresztették, hogy új hazát és új egyetemet keressenek. Az otthon elvesztése nem múló csapás, nem kiheverhető veszteség. Nagyobb mint az Aeneas vihara. A vihar után kiderül az ég, még ragyogóbban mosolyog a nap, de aki hazáját veszítette el, annak, ha más hazát lel is, szive örökké vérzik. Ez az, amit a német olyan találóan fejez ki a Heimweh szóval: nem honvágy ez, százszeres több annál: otthonfájlalás!

Az otthon elvesztésével együttjáró izgalom, kedélyrázkódás és szívfájdalom volt az oka annyi jeles tanárunk:

Dr. Apáthy István, Dr. Reinbold Béla, Dr. Veszprémi Dezső korai halálának. E fájdalmas veszteséghez ebben a tanévben két újabb lesújtó haláleset járult: a fiatalon, legszebb korában elhunyt Dr. Davida Jenőé és az élete legmunkásabb korában derült családi köréből kiragadott felejthetetlen kartársunké, Dr. Szabó Józsefé, akinek körünkből való hirtelen kiválása mindnyájunkat megdöbentett. Érdemük Egyetemünk évkönyvében meg lesz örökítve, mi pedig mindig kegyelettel őrizzük emléküket. Egy kedves tanítványunk Kulifay Béla III. éves bölcsészethallgató is váratlanul hagyott itt bennünket. A sors a mi szeretett tanítványaink egyrésztét is nehéz próba elé állította.

Egyetemünk nagy veszteségének tekinthetjük azt is, hogy a jogi Karnak három kiváló tanára, Egyetemünknek büszkeségei: Dr. Kolosváry Bálint, Dr. vitéz Moór Gyula és Dr. Szandtner Pál nyilvános rendes tanár kollégáink a kir. magy. Pázmány Péter Tudományegyetem nyilvános rendes tanáraivá nevezetvén ki, eltávoztak körünkből. Dr. Moór Gyula, Erdély szülötte, a mi Egyetemünk sub auspiciis doctora, akademikus, elismert tudós, eltávozását tehát méltán fáljaljuk; Dr. Kolosváry Bálint és Dr. Szandtner Pál tanártársaink halhatatlan érdemeket szereztek Egyetemünk újjászervezése, diákjóléti intézményeink megalapítása és szervezése terén. Új, nágyobb működési körükbe hálánk fogja Őket elkisérni és bennünket az a tudat vigasztal, hogy azok a szálak, amelyek Őket hozzánk fűzték, sohasem fognak elszakadni.

Az Egyetemünket ért veszteség után örömmel emlékezem meg Egyetemünk gyarapodásáról. Elsősorban ilyennek tekintjük azon kiváló tanerőket, elismert nevű tudósokat, kikkel a távozókat helyét betöltötték. Ilyen Dr. Surányi Unger Tivadar egyetemi és műegyetemi magántanár, miskolci jogakadémiai ny. r. tanár, aki tudományos munkássága révén külföldön is elismert szaktekintély, akit Egyetemünk készséges örömmel hívott meg a jog- és

államtudományi Karon a statisztikai tanszékből átszervezett statisztikai és közgazdasági tanszékre. (Kinev. 1929. jan. 24). Ilyen ugyancsak a jogi Karon az eltávozott Dr. Moór Gyula helyére a jogbölcsélet tanszékére nyilvános rendkívüli tanárrá kinevezett Dr. Horváth Barna kir. kincstári ügyész, Egyetemünk magántanára, aki egyszersmind az újonnan átszervezett Horthy-internátus ideiglenes igazgatói teendőit is készséggel elvállalta.

Az orvosi Karon megüresedett helyeket is a legkiválóbb tudományos szakférfiakkal sikerült betölteni. Ilyen Dr. Darányi Gyula egyetemi magántanár, főbakteriologus, aki 1928. aug.-hó 7.-én a közegészségtan nyilvános rendes tanárává; ilyen Dr. Jeney Endre magántanár-adjunctus, aki 1928. aug.-hó 11.-én a kórtan nyilv. rend. tanárává; ilyen Dr. Szent-Györgyi Albert egyetemi magántanár, aki 1928. szept.-hó 18.-án az orvosvegytani tanszék nyilv. rend. tanárává neveztetett ki. Egyetemünk abba is készséggel beleegyezett, hogy Dr. Surányi Unger Tivadar előadásait csak egy év múlva kezdhesse meg, és a nagyméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter Ur által engedélyezett szabadságideje alatt a Rockefeller „Travelling-fellowship“ segítségével az Északamerikai Egyesült Államokban közgazdasági tanulmányokat folytathasson; valamint abba is, hogy Dr. Szent-Györgyi Albert a részére szintén engedélyezett egy évi szabadsága alatt biochemiai tudományos vizsgálatokat végezhesen.

Mint örvendetes változást említem föl, hogy Dr. Tury Sándor Kornél ny. rkiv. tanár 1928. dec.-hó 13.-án nyilvános rendes tanárrá neveztetett ki. Dr. Banner János bölcsészeti magántanárunknak pedig az egyetemi oktatás terén szerzett érdemei elismeréseül (1929. ápr.-hó 25.-én) az egyetemi nyilv. rendkívüli tanári cím adományoztatott.

Egyetemünk Karai bölcs előrelátással a jövő gyarapodásról, elismert tudományos tevékenységű egyetemi

magántanárok habilitálásával igyekeztek gondoskodni. Ilyen magántanárokká képesítették Dr. Lukács József gyermek-klinikai tanársegédet „A csecsemő és gyermekkori betegségek semiotikája“ c. tárgykörből (1929. márc. 20.); Dr. Treer József sebészeti klin. tanársegédet „A fül-, orr-, gégebetegségek diagnosztikája“ c. tárgykörből (1929. május 22.); Dr. Kovács Kálmán Szeged-közkórházi főorvost „A belgyógyászati megbetegedések röntgendiagnosztikája és röntgenterápiája“ c. tárgykörből (1929. jun. 27.); Dr. Varga Sándor egyetemi könyvtári gyakornokot az „Ismeretelmélet és általános értékelmélet“ c. tárgykörből (1929. márc. 21.); Dr. Mátyás Jenő adjunctust „A mikroszkopikus összehasonlító osteologia“ c. tárgykörből (1929. június 7.).

A tanerők száma az 1928/29 tanévben a most ki-nevezett egyetemi nyilván. rendes és rendkívüli tanárokkal és magántanárokkal: A jog- és államtudományi Karban: I. II. félévben 11 nyilván. rend. tanár; 1 tiszteletbeli ny. r. tanár; 1 címzetes ny. rk. tanár; az orvosi Karban: I. II. félévben 14 ny. r. tanár; 1 c. rk. tanár; a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karban: I. II. félévben 14 rendes, 1 tb. ny. r. tanár; az első félévben 3 c. ny. rk. tanár s a második félévben 4 c. ny. rk. tanár; a matematikai és természettudományi Karban az I. II. félévben 10 ny. r. tanár és 1 nyilván. rk. tanár. Egyetemünkön a rendszeresített tanszékek száma 64, ebben azonban bennfoglaltatik a Paedagogium Szegedre helyezése alkalmából szervezett 4 tanszék és pedig ethnográfiai, II. paedagogiai, II. philosophiai és II. magyar irodalomtörténeti tanszék.

Magántanárok létszáma.

Jog- és államtudományi kar:	I. félév: 12,	II. félév: 12
Orvostudományi kar:	I. félév: 15,	II. félév: 12
Bölcs.-, nyelv- és tört. tud. kar:	I. félév: 11,	II. félév: 9
Matematikai és természettud. kar:	I. félév: 10,	II. félév: 11
Összesen:		I. félév: 48,	II. félév: 44

Tudományos segédszemélyzet létszáma.

Jog- és államtudományi kar	előadó	1
Orvostudományi kar	adjunctus	5
	tanársegéd	35
	gyakornok	31
	gyógyszerész	1
	fővegyész	1
Bölcs., nyelv- és tört. tud. kar	magántanító	15
	adjunctus	2
	tanársegéd	2
	gyakornok	3
Mathematikai és természettud. kar	adjunctus	6
	tanársegéd	15
	gyakornok	12

Ez a tudományos tanári kar és tanszemélyzet az elmúlt tanév folyamán európai viszonylatban is számottevő tudományos működést fejtett ki nemcsak önálló eredeti művek kiadása, hanem magyar, német, francia és angol szakfolyóiratokban megjelent tudományos dolgozatai által. Az erről szóló bibliográfiai kimutatás Egyetemünk Actáiban fog megjelenni. De itt is meg kell említenem azt a gazdag folyóirat-irodalmat, mely itt Egyetemünk ideköltözése óta keletkezett: az Egyetem Acta Litterarum ac Scientiarum-ja jogi, politikai, nyelvészeti és történeti, filozófiai, természet-tudományi, matematikai és orvostudományi szakértekezésekkel, a Folia Cryptogamica c. növénytani folyóirat, az Archaeologiai intézet dolgozatai, a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Kar intézeteinek értekezései: a Szegedi Alföldkutató Bizottság Népünk és Nyelvünk c. folyóirata és ehhez csatlakozó szakosztályi könyvtára; a Föld és Ember, a Széphalom c. havi folyóirat a hozzá csatlakozó Széphalom-könyvtárral mind annak bizonyága, hogy ahol az egyetem van, ott virágzik a tudomány s ennek eredménye, hogy Szegedet a világ oly részében is emlegetik, ahol azelőtt hírét sem hallották.

Az Egyetemünk tanárait ért kitüntetések sorában első helyen kell megemlékeznünk arról, hogy az időközben

megüresedett felsőházi tagsági helyre 1929. május 15.-én Dr. Menyhárth Gáspár ny. r. tanár, a póttagsági helyre Dr. Polner Ödön ny. r. tanár, a jog- és államtudományi Kar dékánja választotta meg. Mindkettő Egyetemünk kiváló érdemes tanára s eddigi működésük, egyetemi multjuk garancia arra nézve, hogy Egyetemünk érdekeit mindenkor szívükön fogják viselni. A tudományos társulatokba számos tanártársunkat választották meg: Dr. vitéz Moór Gyula egyetemi tanárt a Magyar Filozófiai Társaság választmányi tagjává; Dr. Szádeczky Kardoss Lajost a Magyar Nemzeti Szövetség igazgatósági tagjává, a Budapesti Magyar-Lengyel Ifjusági Egyesület elnökévé és a Protestáns Irodalmi Társaság rendes tagjává: Dr. Kogutowicz Károly ny. r. tanárt a Délmagyarországi Közművelődési Egyesület igazgatósági és a Szegedi Dugonics-Társaság rendes tagjává; Dr. Szentpétery Zsigmondot a matematikai és természettudományi Kar e. i. dékánját a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává.

A külfölddel való szellemi összeköttetés ápolására Egyetemünk e tanévben is törekedett. A berlini Archaeologisches Institut des Deutschen Reiches alapításának 100 éves évfordulóján Egyetemünk képviselőjében az Egyetemi Tanács költségén Dr. Buday Árpád, a régészet tanára jelent meg; a kairói Nemzetközi Trópusi Orvoskongresszuson Dr. Engel Rudolf egyetemi magántanár vett részt; a párizsi Sorbonne meghívta Dr. Kerékjártó Béla egy. ny. rk. tanártársunkat előadások tartására.

De nem hanyagoltuk el a testvéregyetemekkel, a belföldi tudományos, irodalmi és társadalmi körökkel való szellemi érintkezést sem. Az egyetemi tanárok pécsi összefogételén tanáraink közül számosan vettek részt; a pécsi egyetem évnyitó ünnepén, a Szabolcska Mihály születési emléktáblájának leleplezésén Egyetemünket Dr. Imre Sándor ny. r. tanár; a Dr. Vargha Gyula ny. államtitkár, a M. Tud. Akadémia és Kisfaludy-társaság másodelnökének

temetésén Dr. Mészöly Gedeon; a Dunáninneri városok Miskolcon tartott kongresszusán, továbbá az Alföldkutató Társaság Kecskeméten tartott közgyűlésén Dr. Kogutowicz Károly ny. r. tanár; a Műegyetem évnyitó ünnepén Dr. Fögel József ny. r. tanár; a Hősök ünnepén Dr. Issekutz Béla prorektor és Széki Tibor math. természettud. kari dékán képviselte.

Az egyetemi tanárok tudományos munkásságával kapcsolatban kell megemlékeznünk e munkásság legfontosabb segédeszközéről az Egyetemi Könyvtárról. A Dr. Bibó István miniszteri tanácsos bölcs. vezetése alatt álló intézet e tanévben is feladatának hiven megfelelt. A könyvtár jelenlegi állománya: 125.500 kötet, ebből a múlt tanévi gyarapodás 5.553 mű, 8.705 kötetel, 276 füzetel és 410 értesítővel és vegyes nyomtatvánnyal, folytatásos folyóiratainak száma 300, látogatók száma 31.667, olvasók száma 28.989, az olvasók és látogatók száma 4 év alatt megnégyszereződött, úgyhogy az olvasóterem az olvasók számára már is szűknek bizonyult s egy új könyvtárápület emelése, a könyvtár rohamos gyarapodását is tekintetbevéve, a közel jövő feladatai közé tartozik.

Az egyetem adminisztratív tisztviselőinek száma 49, altisztjeinek a száma 110.

Az elmúlt tanévben az egyetemi hallgatók létszáma örvendetesen gyarapodott. A jog- és államtudományi Karban az I. félévben volt 778, a II. félévben 757 hallgató; az orvostudományi Karban I. félév 318, II. félév 295; orvosgyógyszerész-hallgató I. félév 68, II. félév 65; bölcsészeti hallgató I. félév 153, II. félév 143; polgári iskolai tanárképzős I. félév 35, II. félév 35; matematikai és természettud. kari hallgató I. félév 114, II. félév 100; polgári iskolai tanárképzős I. félév 46, II. félév 35; math. kari gyógyszerész-hallgató I. félév 34, II. félév 34. Együttesen: I. félév: 1546, ebből polg. isk. tanárképzős: 81, II. félév: 1463, ebből polg. isk. tanárképzős: 69.

A megelőző tanévben a hallgatóink létszáma az első félévben 1190, a másodikban 1135 volt, a gyarapodás tehát az első félévben 356, a második félévben 328.

Egyetemünk tanári karának figyelmét nem kerülte el az a sok nélkülözés, sőt nyomor, amellyel hallgatóinknak egy tekintélyes része küzd és mindent megtett helyzete javítására vagy nyomora enyhítésére. Az I. félévben 788 hallgatót részesített tandijkedvezményben; az elengedett tandij összege 49.317 pengő. A II. félévben tandijkedvezményben részesült 744 hallgató, az elengedett tandij összege 49.508 pengő.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi Miniszter Úr az ifjúság ügyét éppen úgy szíven viselvén, mint az egyetem tudományos érdekeit: igyekezett az ifjúság nyomorán segíteni. E nyomor enyhítésének leghathatósabb eszköze volt a Horthy-internátus és Mensa átszervezése. Azon gond, fáradtság és kitartó érdeklődés és költség nem kimélés következtében, amellyel Kultuszminiszterünk és az Ő fáradhatatlan munkatársa Dr. Magyar Zoltán miniszteri tanácsos ez intézményt fölkarolták, e diákjóléti intézményünk ma olyan, hogy a legmodernebb európai internátussal felveheti a versenyt. Ha visszagondolunk arra az emberfeletti küzdelemre, amellyel Kolosváry Bálint tanártársunk, ez intézet volt igazgatója ennek fennmaradásáért folytatott: csak mély hálával gondolhatunk Miniszterünkre, hogy ettől a gondtól Egyetemünket örökre megszabadította. A diáknyomoron a nagyméltóságú Miniszter Úr azzal is kívánt segíteni, hogy ruhasegély címén az internátus igazgatója, valamint a rector kezéhez nagyobb összeget küldött kiosztás végett. Ennek a fáradtságos és nagy körütekintést kívánó feladatnak elvégzését ami diákapostolunk Dr. Szandtner Pál volt szíves elvállalni, aki azonkívül a diákvédő iroda segítveivel is mindent megtett egyetemi ifjúságunk támogatására. Sőt fáradtságot nem ismerő buzgalommal még egy Főiskolai Tanulmányi és Pályaválasz-

tási Tájékoztató Intézetet is szervezett, melynek áldásos működése már is érezte hatását. Ha ehhez vesszük a 800 pengős köztisztviselői ösztöndíjakat, továbbá a berlini és bécsi Collegium Hungaricumba való felvételt, nemkülönben a végzett tudományos törekvésű hallgatóink számára kiutalt hazai és külföldi kutatási ösztöndíjakat: készségesen el kell ismerni, hogy amennyire hazánk nehéz pénzügyi viszonyai megengedték, minden lehető megtörtént a tanulóifjúság súlyos anyagi helyzetén való segítés, vagy tudományos törekvései előmozdítása végett.

Az egyetemi ifjúság az elmúlt tanév folyamán feladatához méltó komolyságot, szorgalmat és buzgóságot tanusított. Ennek bizonyága az is, hogy az év elején a numerus clausussal kapcsolatos tüntetések alkalmával Egyetemünkön semmi rendzavarás nem történt s ez volt az egyetlen egyetem, amelyet egy napra sem kellett bezárni.

Az ifjúság szorgalmának elismerésekor első helyen kell megemlékeznünk arról, hogy a Kormányzó Úr Ő Főméltósága három jeles hallgatónkat tüntette ki azzal a legszebb elismeréssel, hogy megengedte, hogy legmagasabb személyének képviseletében Dr. Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi Miniszter Úr Ő Excellenciája őket, nevezetesen Goltner Dénes Lajost és Lányi Jánost a jogtudományok, Klug Mária Margitot az orvostudományok sub auspiciis gubernatoris doktoráivá avassa.

A komoly munkásság bizonyosságául fölemlítjük, hogy az elmúlt tanévben a jog- és államtudományi Karon 743 alapvizsgálat és államvizsgálat tartatott, ebből egyhangúlag kitűnő volt 9; szótöbbséggel kitűnő 28; egyhangúlag sikerrel 149; szótöbbséggel sikerrel 278. Államtudományi szigorlat volt összesen 1.100; ebből egyhangúlag kitűnő 39; egyhangúlag sikerrel 163; szótöbbséggel sikerrel 506. Az orvostudományi Karon összesen 347 szigorlat tartatott, ebből elfogadtatott 291, visszautasított 56. Gyógyszerészgyakornoki szigorlat 65; gyógyszerészelméleti 61; appro-

batiós vizsga 39; gyógyszerész-doktori szigorlat 1 fogadtatott el. Kitüntetéssel vizsgázott 34 orvos és 19 gyógyszerész. A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karban 7 doktori szigorú vizsgálat fogadtatott el és pedig 6 kitüntetéssel. Középiskolai teljes alapvizsgát tett 46; kiegészítő és megosztott vizsgát 11, javító alapvizsgálatot 8. Szakvizsgát tett 11, paedagogiai vizsgálatot 17, ebből dicséretes és kitűnő eredmény volt az alapvizsgálaton 12, a szakvizsgálaton 3, a paedagogiai vizsgálaton 3. A matematikai és természettudományi Karon 10 jelölt közül 1 kitüntetéssel, 4 dicséretesen állotta ki a bölcsészet-doktori szigorlatot. A gyógyszerészeti elővizsgálaton 134 vizsgálatból 27 volt kitűnő. A Középiskolai Tanárképző Intézetnek összesen 226 tanárjelölt tagja volt.

Nagy örömmel kell megemlítenem azt, hogy az egyetemi építkezések a lefolyt tanévben teljes erővel folytak tovább. Teljesen elkészült öt, u. m. a Gyermekgyógyászati, Sebészeti, Szülészeti, Belgyógyászati és Bőrgyógyászati klinika s ezek közül a Gyermekgyógyászati, Sebészeti és Nőgyógyászati klinika az új épületébe már be is költözött. A tanév elején megkezdődött és már befejezés felé is közeledik a templom-téri építkezés; az itt emelt épületekben az orvoskari elméleti, vegytani és fizikai intézetek találnak megfelelő elhelyezést. Elkészült a Horthy-internátus átépítése és teljes felszerelése, továbbá az új élelmezési üzem. A Horthy-internátus mellett felépült a Polgári Tanárképző diszes palotája, melynek Szegedre hozatala nemcsak Szeged városa, hanem Egyetemünk fejlődéséhez is hathatósan hozzá fog járulni.

Az egyetemi építkezésekről szólva a Magyar állam és Szeged sz. kir. város áldozatkészségének illusztrálása végett megemlítem, hogy a Gyermekklinika építése és beépített felszerelése a telekrendezéssel együtt 1,500.000, belső felszereléssel együtt 1,682.700, a Sebészeti klinikáé 1,660.000, belső berendezéssel 1,803.000, a Női klinikáé

1,670.000, belső berendezéssel 2,452.000, a Belgyógyászatié 1,770.000, belső berendezéssel 1,890.000, a Bőrgyógyászatié 1,450.000, belső berendezéssel 1,545.000. (E két utóbbi klinika belső berendezése a fa- és vasbutorokon kívül még hátra van.) A Horthy-kollégium átépítése és belső berendezése 1,072.241; a Polgáriiskolai Tanárképzőé eddig 665.000, az Élelmezési üzemé eddig 100.000 pengőbe került. Az öt klinika építkezési és belső berendezési költségéhez, összesen 9,372.700 pengőhöz, hozzáadván e három utóbbi végösszegét 1,837.241 pengőt: 11,209.941 pengő fordítottatott építkezésre és belső berendezésre.

A jövő feladatai közül felemlítem, hogy a Szukováthy-téri egyetemi épületben (Leszámoló-palota) talál majd otthont a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karon és a külön épületeket kapott vegytani és fizikai intézeteken kívül a matematikai- és természettudományi Kar többi intézete, az ezzel kapcsolatban létesítendő Bolyay-intézettel. Mindez az épület némi átalakítását és kibővítését teszi szükségessé. Nemsokára megkezdik a természettudományi Eötvös Loránd-kollégium építkezését. Bizunk a Kultuszminiszter Úr Ő Excellenciája mindenre kiterjedő gondosságában és egyetemszeretetében, hogy Egyetemünk további kiépítését, a Szemklinika átalakítását, az Idegklinika méltó elhelyezését stb. szintén fölveszi programjába.

Megemlítésre méltó, hogy Egyetemünk 1929/30.-iki költségvetésében, amely az 1928/29.-ik tanévben állítatott össze és 1929. június-hó 1.-én lépett életbe, az egyetem személyi és dologi, továbbá rendkívüli kiadásaira előirányzott összeg az 1928/29.-ik évben előirányzott 3,400.720 pengővel szemben 3,815.730 pengőre emeltetett fel, amely elsősorban Dr. Magyary Zoltán miniszteri tanácsosnak, a kultuszminiszterium egyetemi és tudománypolitikai ügyosztálya főnöke érdemének tudható be.

Még csak az elmúlt tanév néhány fontosabb eseményét

idézem emlékezetbe. Ilyen volt az, hogy tanévünk megnyitó ünnepén lelepleztük néhai Dr. Tóth Lajos kultuszminiszteri államtitkárnak a most elhunyt Láposy Hegedős Géza által festett arcképét, hogy itt Egyetemünk aulájában, ahonnan végzett tanítványainkat az élet vándorútjára kibocsátjuk, Egyetemünknek ez a nagy barátja és fáradhatatlan szervezője buzdításul és követendő mintaképpül szolgáljon.

A másik nevezetes esemény, hogy Dr. Lord Rothermere, akit Egyetemünk tiszteletbeli doktorává megválasztott, Dr. Rákosi Jenő útján 100.000 pengőt küldött az egyetem rectorához, annak hova fordítását kifejezetten reá bízva. Én az illetékes tényezőkkel folytatott megbeszélés s a Karok véleményének meghallgatása után arra a meggyőződésre jutottam, hogy Egyetemünk és a nemes Lord közötti érzelmi kapcsolatot legméltóbban úgy fejezhetjük ki, ha az adományból Dr. Lord Rothermere-alapítványt létesítünk, egyetemi tudományos kézikönyvek kiadására; öt évenként Dr. Lord Rothermere-felolvasások tartására s a pályavégzett legjobb tanulók jutalmazására. Az alapítványtervezetet a nemeslelkű adományozónak bemutatva attól a következő jóváhagyó sanctiót kaptam: „A Lord Rothermere-alapítvány“, amint Ön azt kigondolta, hogy t. i. pénzzel támogat tudományos kiadványokat; az öt-évenkénti „Rothermere-felolvasások“, az évenkénti jutalmak és a meghatározó intézkedés, hogy az intézőbizottság minden évben azon nap évfordulóján hívassék össze, amelyen az én revíziót kívánó első cikkem megjelent: teljes megaláztatással találkozik. Boldog leszek, ha — amiben legkevésbé sem kételkedem — ez a terv közjóra szolgál és növelni fogja Egyetemünk hírnevét.“ Erős meggyőződésem, hogy ez alapítvány nemcsak a Lord Rothermere nevét csatolja még szorosabban Egyetemünkhöz, hanem ennek tudományos színvonala emelésére is szolgál.

A jog- és államtudományi Kar Becker Károly porosz tudomány-, művészet- és népművelésügyi minisztert, a

berlini tudományegyetem hírneves orientalista tanárát, a magyar-német kulturkapcsolatok megerősítésében kifejtett kulturpolitikai tevékenységének elismeréséül a politikai tudományok „honoris causa“ doktorává választotta. Illusztris tiszteletbeli doktorunk oklevelét később fogja átvenni.

Az Egyetemünk számára történt adományozásokból ki kell még emelnünk a néhai Dr. Plosz Sándor egyetemi tanár nagybecsű könyvtárát, melyet örökösei a jog- és államtudományi Karnak ajándékoztak. A hálás köszönettel fogadott ajándékot a Jog- és államtudományi Kar Plosz Sándor könyvtáraként elkülönítve fogja kezelni s a Plosz Sándor emlékét arcképének megfestetésével örökíti meg. Másik nagybecsű adomány néhai Gohl Ödön könyvtára, melyet a boldogult özvegye ajándékozott könyvtárunknak. A boldogult Egyetemünk diszdoktora volt és Egyetemünkkel való kapcsolatát ez a nagybecsű nummismatikai könyvtár is hirdetni fogja.

* * *

Ezzel beszámolónk végére jutottunk. Visszatekintve a lefolyt tanévre, ami belőle a mi részünket: az enyémet és az Egyetemi Tanácsét illeti, jól tudjuk, hogy nem tehattünk meg mindent, amit megtenni óhajtottunk volna, de ez nem a jószándékon és akaraton múlt. Non est currentis, neque volentis . . . És készséggel kijelentjük, hogy annyit sem sikerült volna elérnünk, ha minket tanártársaink kipróbált bölcsesége, megértő jóindulata és kollegialis együttérzése, valamint az egyetemi hivatalok lelkes buzgósága nem támogattott volna.

Én és az elmúlt tanévnek most velem együtt leköszönő dékánjai avval az erős hittel és bizalommal adjuk át helyünket az Egyetemi Tanács új tagjainak, hogy nekik a még hátralevő nehéz és fontos feladatokat sikerül majd megoldaniok. Egy a közös cél, egy a lelkesítő eszme és törekvés. Omnia ad maiorem Universitatis nostrae gloriam!

* * *

Tekintetes Egyetemi Tanács!

Mélyen tisztelt Egyetemi Közgyűlés!

Ezzel az 1929/30 tanévi Egyetemi Tanács új tagjait u. m. *Dr. Györffy István* Rector Magnificust, *Dr. Kováts Ferenc* jog- és államtudománykari, *Dr. Jankovich László* orvostudománykari, *Dr. Kogutowicz Károly* bölcsészeti-, nyelv- és történettudománykari, *Dr. Gelei József* matematikai és természettudománykari dékánokat tisztségükbe beiktatom.

Rector Magnifice! Van az Ujszövetségben egy szép jelenet Pál apostolról. Mikor Jeruzsálemben akart elmenni, elébe állott Agabus próféta s az ő övével megkötözte a maga kezeit és lábait és így szóla: Ezt mondja a Szentlélek: Akié ez öv, ekképen kötözik meg a zsidók Jeruzsálemben és adják a pogányok kezébe. Mikor ezeket a hívek hallották, kérték Pált, hogy ne menjen fel Jeruzsálemben. Pál erre azt felelte: Mit miveltek sirván és az én szívemet kesergetvén? Mert én nemcsak megkötöztetni, hanem meghalni is kész vagyok Jeruzsálemben az Ur Jézus nevéért.

Rector Magnifice! A lánc elkötelezést jelent és az Egyetem lánc az Egyetemhez láncolás jelképe. Neked is az legyen a jeligéd, hogy Egyetemünkért, ennek nagyobb dicsőségéért nemcsak megkötöztetni, hanem akár meghalni is kész volnál. Hogy ez csakugyan így lenne: a tudományért és Egyetemünkért, valamint a magyar ifjúságért, ennek szebb jövőjéért való fanatikus rajongásod biztos zálog nekünk és én megnyugvással adom át Neked az elkötelezés jelképét. Isten segítségével viseld azt tiszteséggel, Egyetemünk dicsőségére méltósággal!

BESZÉD,

mellyel

GYÖRFFY ISTVÁN

bölcsezzettudor, az általános növénytan rendes nyilvános tanára, az Általános és Rendszeres Növénytani Intézet, valamint a Fűvészkert igazgatója, a Polskie Towarzystwo Botaniczne (Warszawa) és a m. kir. Madártani Intézet (Bpest) levelező tagja, a Magyar Botanikai Lapok (Bpest) főmunkatársa, a Folia Cryptogamica (Szeged) szerkesztője, a Revue Bryologique (Paris), Die Pflanzenareale (Jena), Biological Abstracts (Baltimore) munkatársa, a Sullivant Moss Society (New York), Deutsche Botanische Gesellschaft (Berlin), Freie Vereinigung für Pflanzengeographie u. syst. Botanik (Berlin), zool.-botan. Gesellschaft in Wien, Società internazionale della Scienza del Suolo (Roma) és több hazai tudományos társaság rendes tagja, a matematikai és természettudományi karnak 1919/20 tanévet pótló cursus idején, valamint az 1920/21 tanév I. felében 1920 dec 11-én történt lemondásáig prodékánja, 1924/25 tanévi decan, 1925/26 prodecan, a Tudományegyetemnek e. i. RECTORA

az Egyetem 1929. szeptember 29.-én tartott közgyűlésén
az 1929/30.-i tanév megnyitó ünnepélyén
a rectori láncot átvette.

(Utánna székfoglalóját tartja meg.)

Méltóságos Prorektor Úr, Mélyen tisztelt Barátom!

Nagy hálával köszönöm Egyetemünknek a bizalom jeleként nyakamra akasztott díszes jelvényét.

Fénye a méltóságot adja, *fémje* jelezi a tiszta tudományos szellem mellett való megmaradás köteles kényszerűségét; nehéz *fajsulya* jelképezi az utóbbi mellett való megmaradás életnehézségét.

Elfogadni csupán azért merészkedem, mert gondolom: *a becsületes törekvés, az önzetlen munkálkodás, a lelki-szükségletből való tudományos dolgozás* talán átvisz csekélymagamat is azokon a nehézségeken, amelyen Ti, mélyen tisztelt Barátom 57-en átküzdöttétek Magatokat.

Életigényem kevés, másoldalról : sok. Sok azért, mert a felhőket törő, villámvágta szellős Tatra csúcsokon érzem igazában magam jól és boldogan; de viszont *kevés*, mert a jó emlékü MÁTYUS ISTVÁN szavaival élvén: „. . . . a' földhez ragadt, sok éhezéssel, koplalással élő szigoru, durva Jobbágyok' állapotját eleven szinekkel szemünk eleibe . . .“¹⁾ terjesztő epitheon-nal felruházott Mohok-kal való foglalkozásom — azokhoz idomúltan — boldogít. Én eddig is, ezentúl is családommal együtt csak áldoztunk és áldozunk ezentúl is, mert — magyarok vagyunk, mert ez a *hitünk*, mert ez az *adottságunk*, mert ez a *vérünk* . . .

¹⁾ idézet GOMBOSZ Endre: Linné és a magyar botanika (Klly. az Orsz. Nőképzőegyesület „Veres Pálné“ felsőbb leányiskola 1913/14 évi Értesítőjéből Bpest 1914: 15) c. tanulmányából.

És ha nem a *lúd* jelszavának: „*Kiki magának, kiki magának*“ — élünk, mégis csak megvan az Életben az egyetlen szilárd erkölcsi alap, hogy megsegíti az Isten becsületes szándokában az embert.

Igen, bizonyosan meg — ha későn is — hiszen e város mellett küzdöttem a minoritasban annak idején én is, így most már nagy APÁTHY-nk elhalálózása óta egész facultásomban *egyesegegyedül* képviselem a Szeged mellett való egykori küzdőket.

A rectori méltóságnak díszes jelvénye átvétele éppen a Te kezedből, mélyen tisztelt Barátom, reám nézvést egyébként is felette megtisztelő és feledhetetlen lészen . . .

Egyszer, régen, még ott Kolozsvárott 1916 őszén hatalmas intézetem előadó termét: BOGÁTI FAZEKAS Miklós, SZENCZI MOLNÁR Albert, BÁRÓ JÓSIKA Miklós, BALASSA BALINT és a t., és a t. életrajzok kiváló írója kedves személyének is átadtam praelegálásra . . . És mesébe illő verőfényes szép napon a *vallás szabadságnak tordai országgyűlésen való kihirdetése után 639 évvel később* — ott a gyönyörűséges *Torda hasadékban* Véled együtt, s gyermekeimmel álmodoztunk a „költők fejedelméről“ . . . Emlékezel? . . .

Mélyen tisztelt Barátom! Te mindeneknél jobban tudod, a nagy JÓKAI phantasiájában (!) ott, a Tordahasadékban él, az „Egy az Isten“-ben²⁾ megénekelte „ősztavasz virág“, amely: „Valódi nemzetiszínű bokréta“, . . .

És légy, Te — „Áron bátya“! És messél le Erdélynek e szépséges bokráról galyakat „Egyet ‚Manassé‘, vagyis Egyetemünk, ‚kalapja mellé“; „Egyet te neked“ — személyedben öröktiszteletre méltó Rector Elődjeink részére. „Kettőt a két vőfélybátyánk számára“, t. i. a Hit és Tudomány számára. —“ Többet ne. Nekem nem kell. Hadd maradjon azoknak is, akik jövő évben ide jönnek „ . . .

Mert fajmagyarságunk *volt és lészen* az egyetlen biztos „sziklasut fülke“ az a „Balyika vára“ biztonságos

²⁾ v. ö. Egy az Isten XLII és XLIII. fejezet.

hely, ahol erőteljes, ép, egészséges, leveleit soha le nem hullató, érett, színes bogyófürtökkel megrakott ékes díszcserje maradhat *Egyetemünk is, mi is, a ránk bízott ifjúság is . . .*

Mélységes tisztelettel veszem át kezedből a díszes láncot és szeretettel tekintek fel „ősztavasz virág“-gal körülűzdelt süvegetekre és süvegellek Benneteket, nyomotokba lépve!!!

